

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi lapsilisälain 7 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta, VN/23904/2022

Pyydettyinä lausuntona hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi lapsilisälain 7 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta, VN/23904/2022, Väestöliitto ry lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Kannatamme esitystä kaikkia perheitä hyödyttävästä tuesta

Esityksen mukaan lapsilisä maksettaisiin joulukuussa 2022 kaksinkertaisena ja lapsilisän korotus olisi toimeentulotuesta etuoikeutettua tuloa.

Kannatamme ja pidämme tärkeänä ehdotettua kertaluonteista toimenpidettä, joka tasaa perhekustannuksia lapsettomien ja lapsiperheiden välillä, mikä on ollut lapsilisäjärjestelmän tarkoitus Suomessa jo yli 70 vuoden ajan. Kiitämme myös siitä, että toimeentulotukea koskevalla poikkeuksella toteutetaan se, että myös viimesijaista vähimmäisturvaa eli toimeentulotukea saavat lapsiperheet hyötyvät ylimääräisestä lapsilisästä samoin kuin muut perheet. Ehdotus vähentää lapsiköyhyyttä, mikä on oikeansuuntaista.

Ehdotus on perusteltu, koska elinkustannukset ovat nousseet aivan viime aikoina merkittävästi. Lisäksi perhekustannusten tasaukseksi tarkoitetun lapsilisän reaaliarvo on alentunut jo vuosikymmenien ajan. Hallituksen kehysriihessään keväällä päättämä ylimääräinen indeksikorotus perusturvaetuksiin ei koskenut sekään lapsilisiä.

Ylimääräinen, kertaluonteinen lapsilisä on merkittävä signaali siitä, että hallitus haluaa kehittää yhteiskuntaamme kansallisen lapsistrategian mukaisesti kohti 'Kaikkien lasten Suomea'.

Ehdotamme jatkotoimia perhekustannusten tasauksen, perusturvan ja palvelujen parantamiseksi

Väestöliitto pitää yhteiskunnan perhemyönteisyyden yhtenä pilarina sitä, että jatkossa pysyväisluonteisesti vahvistetaan lapsilisäjärjestelmää eli perhekustannusten tasausta osana perheiden toimeentulon turvaamista. Muutokset tulee tehdä lisäämällä voimavaroja universaaliin lapsilisäjärjestelmään eli perhekustannusten tasaukseen. Korotukset voivat olla suurempia taloudellisesti haavoittuvassa asemassa oleville lapsiperheille. Järjestelmän muutoksissa tulee huomioida perheiden monimuotoisuus.

Väestöliitto ei sen sijaan pidä hyväksyttävänä julkisessa keskustelussa aika ajoin esillä ollutta ehdotusta lapsilisien uudelleenkohdennuksesta lapsiperheiden kesken eli sitä, että leikattaisiin keski- ja suurituloisten lapsilisiä ja kohdennettaisiin nämä pienituloisimpien perheiden lapsilisän korottamiseen. Väestöliiton linja on, että kaikkien veronmaksajien tulee osallistua perhekustannusten tasauksen ja sen mahdollisten parannusten rahoitukseen riippumatta siitä, onko veronmaksajalla alle 17-vuotiaita lapsia tai ei.

Tuen reaalitason säilyttämiseksi lapsilisä tulee jatkossa sitoa uudelleen indeksiin. Lapsilisien reaaliarvon jälkeenjääneisyyden korjaamisesta tulee laatia vaiheistettu suunnitelma. Lisäksi tulee selvittää myös oppivelvollisuuden pidennyksen myötä korostunutta tarvetta ulottaa lapsilisä 17 vuotta täyttäneisiin.

Lapsistrategian mukaisesti on ryhdyttävä myös laajemmin vähentämään lapsiperheköyhyyttä, kun sosiaaliturvaa jatkossa uudistetaan. Sosiaaliturvan uudistuksessa on parannettava lapsiperheiden perusturvaa.

Lapsiperheköyhyyttä on ehkäistävä sekä

1) kehittämällä kaikille huoltajille kuuluvia universaaleja etuuksia ja perheiden ja lasten palveluja että

2) kohdentamalla tukea perheille, joilla on suuri köyhyysriski (yksinhuoltajat, pienten eli alle 3-vuotiaiden lasten perheet, monilapsiset perheet, haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien perheet, opiskelijaperheet).

Muistutamme, että mikäli lapsilisä olisi samalla reaalitasolla kuin se oli vuonna 1994 (jolloin lapsiperheiden erillisiin verovähennyksiin käytetyt varat siirrettiin lapsilisänä maksettavaksi), sitä tulisi korottaa ensimmäisen lapsen osalta 50 eurolla ja toisen lapsen osalta 70 eurolla.

Jatkossa erilaisia sosiaaliturvan toimenpiteitä arvioitaessa tulisi myös huomioida se, miten eri yhteiskuntaryhmien etuuksien reaaliarvo on säilynyt vuosikymmenien aikana. Perheiden asemassa ei ole tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka perustelisivat perhe-etuuksien jättämistä sivuun tästä kehityksestä. Päinvastoin, ihmisten lapsitoiveiden toteuttamiseen tarvitaan tukemista.

Painotamme perhe-etuuksien yhteyttä myös lapsitoiveiden toteuttamiseen

Hallituksen tulisi arvioida, millaisilla toimenpiteillä voitaisiin tukea erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä toteuttamaan omaa lapsilukutoivettaan. Lapsettomuus on Suomessa kasvanut viime vuosikymmenen aikana erityisesti vähemmän koulutetuilla ja pienituloisilla naisilla ja miehillä. Taloudelliset huolet ja tulevaisuuden näkymien epävarmuus sekä lisääntymisterveyden haasteet voivat lykätä perheen perustamista ja lapsihaaveita. Väestöliiton Perhebarometrikyselyt osoittavat, että perhe-etuuksilla ja palveluilla on merkitystä erityisesti toista lasta ja korkeampia lapsilukuja koskevissa päätöksissä. Vuoden 2022 kyselymme osoittavat, että useampi kuin neljä viidestä 18-34-vuotiaista toivovat itselleen kahta, kolmea tai sitä useampaa lasta.

Lapsitoiveiden toteuttamisen tueksi toivomme, että ministeriö pikaisesti asettaisi kansallisen ohjausryhmän hallituksen väestöpoliittisten linjausten toteuttamiseksi ja varmistamiseksi sekä erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden sekä hedelmällisyystietoisuuden edistämiseksi.

Nähtävissä myös on, että yksittäiset kunnat ovat ryhtyneet maksamaa lapsilisän tyyppisiä "vauvarahoja" tai vastaavia perheille, jotka asuvat kunnassa tietyn ajan. Kunnat osaltaan paikkaavat lapsilisäjärjestelmän reaaliarvon heikentymisestä aiheutuvia ongelmia. Olisi kuitenkin syytä valtion arvioida, onko tällaisen kehityksen jatkumista syytä ruokkia sillä, että perhe-etuuksien reaaliarvo laskee, vai olisiko myös valtiovallan otettava vastuu perheiden toimeentulon turvasta ja perhekustannusten tasaamisesta sekä perhe-etuuksien kehittämisestä.

Helsinki, 24.9.2022

VÄESTÖLIITTO RY

Eija Koivuranta
toimitusjohtaja